

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 6/03-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 13. marca 2003 v senáte zloženom z predsedu Jána Klučku a zo sudcov Alexandra Bröstla a Ľudmily Gajdošíkovej v konaní o sťažnosti spoločnosti s ručením obmedzeným R. CS V., Č. r., zastúpenej advokátkou JUDr. D. V., B., vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 SŽ 173/01 z 29. apríla 2002 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo spoločnosti s ručením obmedzeným R. CS V. podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 SŽ 173/01 z 29. apríla 2002 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Ústavný súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 SŽ 173/01 z 29. apríla 2002 a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 7. augusta 2002 doručené podanie spoločnosti s ručením obmedzeným R. CS V. (ďalej len „sťažovateľka“), Č. r., zastúpenej advokátkou JUDr. D. V., B., označené ako „Ústavná sťažnosť podľa ust. čl. 127 Ústavy SR o porušení ust. Čl. 46 ods. 2 Ústavy SR a ust. Čl. 46 ods. 1 Ústavy SR“ proti Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“).

Z obsahu sťažnosti vyplynulo:

„Dňa 29. apríla 2002 vydal NS SR uznesenie sp. zn.: 6 Sž 173/01, ktorým zastavil konanie o preskúmaní zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu – Ministerstva zdravotníctva SR – z 5. 9. 2001, ktoré započalo podaním sťažovateľa dňa 2. 10. 2001.

Rozhodnutie NS SR bolo doručené právnej zástupkyňi žalobcu (sťažovateľa) dňa 11. 6. 2002, kedy súčasne tiež nadobudlo právoplatnosť.

Máme za to, že právomoc Ústavného súdu je daná ust. čl. 127 ods. 1 Ústavy SR v spojení s ust. § 250j ods. 4 OSP, lehota podľa ust. § 53 ods. 3 zákona č. 38/1993 Z. z. v platnom znení je dodržaná. ...

NS SR konanie zastavil z dôvodu, že sťažovateľ nebol osobou oprávnenou podať správnu žalobu v zmysle ust. § 250d ods. 3 OSP, nakoľko dospel k záveru, že žalobca (sťažovateľ) nebol účastníkom správneho konania, ktorého výsledkom bolo žalobou napádané rozhodnutie správneho orgánu a nemohol byť ukrátený na svojich subjektívnych právach.

NS SR za takéhoto účastníka považoval organizačnú zložku podniku sťažovateľa: R. CS, s. r. o. – organizačná zložka Slovenská republika, umiestnenú v N. Z. ...

Podľa ust. § 247 ods. 1 OSP (platného v čase správnej žaloby) preskúmavajú súdy zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu v prípadoch, v ktorých fyzická alebo právnická osoba tvrdí, že bola na svojich právach ukrátená takýmto rozhodnutím.

Je zrejmé, že účastníkom konania môže byť len osoba, teda subjekt práva, ktorý môže byť rozhodnutím správneho orgánu ukrátený na svojich právach. ...

Podľa ust. § 7 ods. 1 ObZ sa organizačnou zložkou podniku rozumie odštepny závod alebo iný organizačný útvar podniku podľa tohto zákona alebo osobitného zákona.

Podľa ust. 7 ods. 1 a 2 ObZ je odštepny závod organizačná zložka podniku, ktorá je ako odštepny závod zapísaná v obchodnom registri. Pri prevádzkovaní odštepneho závodu sa používa obchodné meno podnikateľa s dodatkom, že ide o odštepny závod; obdobné postavenie ako odštepny závod má aj iná organizačná zložka, ak zákon ustanovuje, že sa zapisuje do obchodného registra.

Podľa ust. § 5 ObZ sa podnikom rozumie súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania. K podniku patria veci, práva a iné majetkové hodnoty, ktoré patria podnikateľovi a slúžia na prevádzkovanie podniku alebo vzhľadom na svoju povahu majú tomuto účelu slúžiť.

Podľa ust. § 2 ods. 2 písm. a) ObZ je podnikateľom osoba zapísaná v obchodnom registri.

Podľa ust. § 21 ods. 3 ObZ sa podnikaním zahraničnej osoby na území Slovenskej republiky rozumie podnikanie tejto osoby, ak má podnik alebo jeho organizačnú zložku umiestnenú na území Slovenskej republiky.

Zriaďovateľom označenej organizačnej zložky R. CS, s. r. o. – organizačná zložka Slovenská republika je sťažovateľ.

Máme za to, že označená organizačná zložka má povahu časti podniku sťažovateľa, čo však ako „podnik“ (= súbor hmotných, ako aj osobných a nehmotných zložiek podnikania) nie je subjekt, ale objekt práva.

Máme za to, že skutočnosť, že sa organizačná zložka podniku (zahraničnej osoby) zapisuje do obchodného registra nemôže mať za následok vznik jej právnej subjektivity. Prijatím opačného záveru by totiž zrejme došlo k stotožneniu pojmov podnikateľ a podnik.

Tvrdíme, že označená organizačná zložka nemá právnu subjektivitu a teda ani nemohla byť účastníkom súdneho (ba ani správneho) konania. ...

Vlastníkom podniku (jeho hmotných a nehmotných zložiek) a prevádzkovateľom podniku je podnikateľ.

Máme za to, že uvedená skutočnosť odôvodňuje záver, v zmysle ktorého sa sťažovateľ mohol cítiť byť dotknutý na svojich právach, nakoľko predmetné rozhodnutie v prípade jeho vykonania by jednoznačne zasiahlo do majetku sťažovateľa. ...

Podľa ust. Čl. 46 ods. 1 Ústavy SR sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa ust. Čl. 46 ods. 2 Ústavy SR môže sa ten, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť na súd, aby preskúmal zákonnosť takéhoto rozhodnutia, ak zákon neustanoví inak. Z právomoci súdu však nesmie byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd.

Sťažovateľ sa v zmysle Ústavy SR a spôsobom stanoveným OSP obrátil na NS SR tvrdiac, že sa cíti byť dotknutý na svojich právach vyššie citovaným rozhodnutím MZ SR a žiadal preskúmanie jeho zákonnosti.

Tvrdíme, že NS SR svojím uznesením sťažovateľovi odňal možnosť konať pred súdom a tak porušiť Čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy SR zasiahol do základných práv a slobôd sťažovateľa.“

Sťažovateľka požiadala, aby ústavný súd jej ústavnú sťažnosť pripustil a po preskúmaní veci jej vyhovel a vydal nález:

„Uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn.: 6 Sž 173/01 z 29. 4. 2002, právoplatným dňa 11. 6. 2002, boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa uvedené v Čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy SR.

Uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn.: 6 Sž 173/01 z 29. 4. 2002, právoplatné dňa 11. 6. 2002 sa zrušuje.

Vec sa vracia Najvyššiemu súdu SR na ďalšie konanie.“

Keďže sťažnosť sťažovateľky spĺňala zákonom predpísané náležitosti upravené v § 20 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a ústavný súd pri jej predbežnom prerokovaní nezistil ani ďalšie dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona, uznesením z 22. januára 2003 rozhodol o jej prijatí na ďalšie konanie. Ústavný súd sa 27. januára 2003 obrátil na predsedu najvyššieho súdu so žiadosťou o vyjadrenie sa

k prijatej sťažnosti. Vo vyjadrení najvyššieho súdu z 18. februára 2003 (Snj 29/03) sa uvádza:

«Štátny ústav pre kontrolu liečiv (č. l. 7) vydal rozhodnutím č. 3/98 z 31. 3. 1998 súhlas pre zásobovaciu organizáciu R. SR s. r. o. N. Tento súhlas vyjadril takto:

„Predmetom činnosti tejto novej organizácie bude dovoz, vývoz, skladovanie a distribúcia v Slovenskej republike schválených a registrovaných zdravotníckych pomôcok, zdravotníckej techniky“.

Súhlas nevydal pre R. CS spol. s r. o., V., ČR. Strana 7 spisu. Ani na str. 12 spisu. Konajúci sudca JUDr. B. vyzval úpravou (č. l. 14) z 11. 10. 2001 napriek tomu, že na č. l. 1 (prvá strana) bol súdny poplatok zaplatený. Na to ho upozornila advokátka žalobcu (č. l. 15). Žalobca neuvádza aký vzťah, a či nejaký vôbec, je medzi ním a subjektom, ktorému bola pokuta uložená. Tento subjekt nie je označený žalobcom ako žalobca. Pokuta uložená podľa výroku rozhodnutia správneho orgánu I. stupňa neznámemu subjektu (nad rozhodnutím je adresa R. CS, spol. s r. o. – organizačná zložka SR, P. K., N. Z. a v dôvodoch rozhodnutia sa uvádza v druhom riadku dôvodov „... bolo zistené, že spoločnosť R. CS, spol. s r. o. a R. SK, spol. s r. o. so sídlom v N. Z. vykonáva veľkodistribúciu zdravotníckych pomôcok bez povolenia vydaného príslušným orgánom na túto činnosť a tovar, o povolenie nepožiadali. Konateľom obidvoch firiem v Slovenskej republike je P. K...“. Rozhodnutie o rozklade už v texte záhlavia rozhodnutia, že „... na základe žiadosti účastníka konania R. CS spol. s r. o. – organizačná zložka SR N. Z. z 20. 6. 2000 ... „o rozklade rozkladu vyhovuje a napadnuté rozhodnutie mení tak, že výšku pokuty 500 000 Sk znižuje na 250 000 Sk. Ostatné časti rozhodnutia zostávajú nezmenené. Takto rozhodnutie zaväzuje iného účastníka konania, nie však žalobcu. Ak zaviazaný subjekt má právnu subjektivitu, potom žalobca nebol účastníkom konania. Ak ju nemá, zaviazal správny orgán nejestvujúci právny subjekt. To, že uložená pokuta môže v konečných dôsledkoch postihnúť aj žalobcu je inou otázkou.

Žalobcom je fyzická alebo právnická osoba, ktorá o sebe tvrdí, že ako účastník konania bola rozhodnutím správneho orgánu poškodená na svojich právach. Žalobca nebol ani účastníkom konania, nepodal tam opravné prostriedky proti rozhodnutiu správneho orgánu I. stupňa. Žalobcom môže byť aj fyzická alebo právnická osoba, ktorá tvrdí, že s ňou v správnom konaní ako s účastníkom konať malo.

Žalobca v správnom konaní účastníkom nebol, ani sa s ňou konať nemalo, keďže sa počas správneho konania o účastníctvo neuchádzala. Preto žalobca nemá aktívnu legitimáciu.

Žalobca tvrdí, že účastníkmi správneho konania sú jeho organizačné súčasti. Ak ich nechal konať v správnom konaní, mali by byť samostatnými.

Žaloba trpí vadami, keď sa uvádza, že účastníkom správneho konania bola jeho organizačná zložka označená ako R. CS spol. s r. o. – organizačná zložka SR, N. Z.

Týmto názvom zloženého z cudzích slov a skratkou CS a SR s cudzím slovom názvu R. Pri tisíckach subjektov, ktorý označujú svoje s. r. o. cudzími názvami a skratkami veľkých písmenami ministerstvo ani Najvyšší súd SR nechápali CS ako Česko a SK ako Slovensko. Advokátka žalobcu vie aké je jeho meno a domnieva sa, že to je samozrejmé, aby to vedeli i iné subjekty. Bolo povinnosťou zástupkyne žalobcu opísať zrozumiteľne názov žalobcu s rozlíšením písmen. Tiež to, v akom vzťahu sú tieto subjekty k žalobcovi.

Keď správne konanie na I. i II. stupni prebehlo bez toho, aby žalobca do konania vstúpil a omyl napravil, nechal prejsť celé konanie správnych orgánov azda s nesprávnymi, resp. neexistujúcimi subjektmi.

Preto aj Najvyšší súd SR mal za to, že žalobca nie je aktívne legitimovaný, čo za súčasného stavu neznalosti skutočného postavenia účastníka správneho konania a už bez administratívnych spisov správnych orgánov nie je s určitosťou vyriešené. Pretože žalobu podal iný subjekt ako sú účastníci sporu, bola pokuta uložená nie žalobcovi, ale neexistujúcemu subjektu. V takom prípade nie je rozhodnutie správneho orgánu exekučným a konanie malo byť zastavené.»

Vzhľadom na to, že obaja účastníci konania súhlasili s upustením od ústneho pojednávania, ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde o sťažnosti sťažovateľky konal a rozhodol bez jeho nariadenia.

II.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti sťažovateľky predovšetkým zoberal do úvahy, že táto namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu, ktoré zohráva

v demokratickej spoločnosti natoľko závažnú úlohu, že pri rozhodovaní o podmienkach jeho uplatnenia neprichádzajú zo strany súdov do úvahy zužujúci výklad a ani také interpretačné postupy pri výklade procesných predpisov, ktorých následkom by mohlo byť jeho neodôvodnené, prípadne svojvoľné obmedzenie alebo odňatie. Konanie a rozhodovanie všeobecných súdov sa uskutočňuje v predpísanom ústavnom a zákonnom rámci, rešpektovanie ktorého vylučuje svojvôľu v ich postupe, pričom vylúčenie svojvôle sa zabezpečuje viacerými prostriedkami vrátane ich povinnosti svoje rozhodnutia odôvodniť. Odôvodnenie rozhodnutí dovoľuje účastníkom konania posúdiť, ako súd v ich veci vyložil a aplikoval príslušné procesné predpisy a akými úvahami sa riadil pri svojom rozhodovaní o veci samej. Odôvodnenie rozhodnutí súdov tvorí v tomto smere súčasť spravodlivého súdneho procesu a zodpovedá základnému právu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Európsky súd pre ľudské práva v prípade *Hadjanastssiou v. Grécko* uviedol, že: „Zmluvné strany (dohovoru) požívajú širokú možnosť voľby primeraných prostriedkov, aby zaistili, že ich súdne systémy spĺňajú požiadavky čl. 6 dohovoru. Vnútroštátne súdy musia však dostatočne jasne uviesť dôvody, na ktorých sa zakladajú ich rozhodnutia“ (sťažnosť č. 20945/87 a rozsudok súdu zo 16. decembra 2002). Požiadavka jasného a jednoznačného odôvodnenia súdnych rozhodnutí bez ohľadu na to, či ide o meritórne rozhodnutia alebo o rozhodnutia procesnej povahy, vystupuje do popredia v prípadoch, keď sa nimi rozhoduje o uplatnení alebo ochrane základných práv a slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach. Z uvedených hľadísk (požiadaviek) preskúmal ústavný súd rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6 SŽ 173/01 z 29. apríla 2002 o zastavení konania a zistil, že ide o rozhodnutie, ktorým sa rozhodlo o uplatnení základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy tak, že konanie o jej žalobe v správnom súdnictve bolo zastavené. Zákonné náležitosti uznesení sú upravené v § 167 až 171 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov [ďalej len „OSP“ (súčasťou ktorých je aj odôvodnenie podľa § 167 ods. 1, pričom ustanovenie odseku 2 toho istého ustanovenia nevylučuje, aby sa na uznesenia použili aj ustanovenia o rozsudku, „ak nie je ďalej ustanovené inak“)].

V okolnostiach prípadu ústavný súd zistil, že žalobu v správnom súdnictve podala zahraničná právnická osoba, ktorá na území Slovenskej republiky vykonáva podnikateľskú činnosť prostredníctvom svojej organizačnej zložky so sídlom v N. Z. a ktorá podľa jej tvrdenia bola tiež účastníkom správneho konania pred Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky o uložení pokuty podľa zákona č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach, o zmene zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 220/1996 Z. z. o reklame v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o liekoch a zdravotníckych pomôckach“).

Konanie o jej žalobe najvyšší súd zastavil s odôvodnením, podľa ktorého: *„Z rozhodnutí správnych orgánov z 24. 5. 2000 a 5. 9. 2001 je zrejmé, že účastníkom konania bola R. CS s. r. o. organizačná zložka SR, N. Z. a nie žalobca“*, a keďže *„žalobca nebol účastníkom správneho konania nebol osobou oprávnenou na podanie žaloby a nemohol byť ukrátený na svojich subjektívnych právach“*. Žiadne iné odôvodnenie postupu najvyššieho súdu v jeho rozhodnutí obsiahnuté nie je. Z predloženého súdneho spisu ústavný súd zistil, že zistenia a konštatovania uvedené v jeho uznesení sa opierajú len o formálne posudzovanie obsahu napadnutých rozhodnutí správneho orgánu, v ktorom sa používajú viaceré nesprávne, neúplné alebo právnemu stavu nezodpovedajúce údaje. V odôvodnení napadnutého uznesenia najvyššieho súdu nie je vôbec vyriešený vzťah medzi označeným účastníkom správneho konania a žalobkyňou z hľadiska toho, že sťažovateľka tvrdila aj v konaní pred najvyšším súdom, že napáda rozhodnutie správneho orgánu z dôvodu, že sa týka jej organizačnej zložky zapísanej v príslušnom obchodnom registri Slovenskej republiky. Najvyšší súd bol preto povinný skúmať z úradnej povinnosti otázku procesnej spôsobilosti sťažovateľky v konaní pred ním vo vzťahu k procesnej spôsobilosti toho, komu bola pokuta uložená a až z týchto zistení mal vyvodit' (a aj odôvodniť) svoj záver o tom, či žalobu v správnom súdnictve podala oprávnená alebo neoprávnená osoba. Aj v prípade zistenia najvyššieho súdu, že účastníčkou správneho konania bola organizačná zložka sťažovateľky, bolo nevyhnutné zodpovedajúce odôvodnenie rozhodnutia o zastavení konania. Keďže označené rozhodnutie najvyššieho súdu ale nespĺňalo ústavné kritériá jasnosti, jednoznačnosti a dostatočnosti dôvodov, na ktorých bolo založené, ústavný súd

rozhodol, že zastavením konania v posudzovanej veci ním došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 46 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde preto zrušil napadnuté uznesenie najvyššieho súdu a podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde mu vrátil vec na ďalšie konanie. V tomto konaní je najvyšší súd viazaný podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde právnym názorom ústavného súdu, v súlade s ktorým rešpektovaniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a 2 ústavy zodpovedá taký jeho postup, v rámci ktorého objasní vzťah medzi sťažovateľkou (žalobkyňou) a jej organizačnou zložkou uvedenou v napadnutom rozhodnutí Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky a podľa toho o žalobe sťažovateľky rozhodne s náležitým odôvodnením.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. marca 2003